

Toisen asteen koulutuksen mielikuvatutkimus 2022

Kvalitatiivinen osuus

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

INNOLINK

Sisällys

- Yleistä tutkimuksesta
- Tutkimuksen kohderyhmät
- Tulokset
 - Mielikuvat koulutusvaihtoehtoista
 - Ammatillisen koulutuksen vahvuudet ja heikkoudet
 - Ammatillisen koulutuksen ja sen opiskelijoiden maine
 - Ammatillisen koulutuksen soveltuvuus
 - Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet 3. asteen koulutukseen ja työelämään
 - Lukiokoulutuksen vahvuudet ja heikkoudet
 - Lukiokoulutuksen ja sen opiskelijoiden maine
 - Lukiokoulutuksen soveltuvuus
 - Lukiokoulutuksen antamat valmiudet 3. asteen koulutukseen ja työelämään
 - Tiedonsaanti ammatillisesta ja lukiokoulutuksesta
 - Kiinnostavat ja ei-kiinnostavat ammatit ja alat
- Yhteenveto

Yleistä tutkimuksesta

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Skills Finland ry toteuttivat toisen asteen koulutuksen mielikuvia kartoittavan tutkimuksen.
- Tutkimuksen käytännön toteutuksesta vastasi tutkimuskumppani Innolink.
- Tutkimus on jatkoa aiemmille ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimuksille, joita on toteutettu vuodesta 2007 alkaen.
- Tämän vuoden kyselyissä ja haastatteluissa on vahvistettu lukiokoulutuksen osuutta. Tutkimus toteutetaan myös jatkossa koko toisen asteen koulutuksen kattavana mielikuvatutkimuksena.
- Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää toisen asteen koulutuksen mielikuvaa ja eri kohderyhmien käsityksiä, mielipiteitä ja kokemuksia ammatillisesta koulutuksesta ja lukiokoulutuksesta.
- Tämä raportti kertoo tutkimuskokonaisuuden kvalitatiivisen osuuden tulokset.
- Tutkimuksen kvalitatiivisen osuuden tiedonkeruu toteutettiin henkilökohtaisin haastatteluin ja henkilökohtaisin parihaastatteluin kolmella eri alueella.
- Kvalitatiivinen osuus koostuu yhteensä 34:stä haastattelusta seitsemästä eri kohderyhmästä. Haastateltujen henkilömäärä oli 52.
- Haastattelut kestivät 30 minuutista reiluun tuntiin.

Tutkimuksen kohderyhmät

9.-luokkalaiset

- parihaastattelut
- Tampere, 2 tyttöä
- Tampere, tyttö ja poika
- Tampere, 2 poikaa
- Espoo, 2 tyttöä
- Espoo, 2 tyttöä
- Espoo, tyttö ja poika
- Kotka, tyttö ja poika
- Kotka, tyttö ja poika
- Kotka, tyttö ja poika

9.-luokkalaisten vanhemmat

- henkilökohtaiset haastattelut
- Helsinki, nainen
- Espoo, mies
- Tampere, mies
- Kouvola, nainen

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat, nuoret

- parihaastattelut
- Tampere, 2 poikaa
- Espoo, 2 poikaa
- Kotka, 2 tyttöä

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat, aikuiset

- parihaastattelut
- Tampere, nainen ja mies
- Espoo, 2 naista
- Kotka, 2 miestä

Lukiokoulutuksen opiskelijat, nuoret

- parihaastattelut
- Tampere, 2 tyttöä
- Kotka, tyttö ja poika
- Espoo, 2 poikaa

Perusopetuksen opinto-ohjaajat

- henkilökohtaiset haastattelut
- Kotka, nainen
- Kotka, mies
- Espoo, nainen
- Espoo, nainen
- Tampere, nainen
- Tampere, nainen

HR-päätäjät

- henkilökohtaiset haastattelut
- Tampere, nainen
- Tampere, nainen
- Espoo, nainen
- Espoo, nainen
- Kotka, nainen
- Kotka, nainen

Tulokset

Mielikuvat ammatillisesta koulutuksesta

Haastateltujen mielikuvat ammatillisesta koulutuksesta ovat pääosin hyvät yhteneväiset. Ammatillinen koulutus nähdään vahvasti käytäntöön liittyvänä ja työelämään tähtäävänä koulutuksena.

9.-luokkalaiset mieltävät ammatillisen koulutuksen vähemmän opiskelua vaativana väylänä työelämään, kiinnostavaan ja itse valittuun alaan keskittyvänä koulutuksena.

9.-luokkalaisten vanhempien mielikuvissa korostuvat käsillä tekeminen, ammatillisten osaajien tarve ja ammatillisen koulutuksen arvostuksen kasvu.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat näkevät ammatillisen koulutuksen kevyenä polkuna työelämään. Koulutuksesta saa ammatissa tarvittavat käytännölliset tiedot ja taidot.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat pitävät ammatillista koulutusta suorana väylänä työelämään. Koulutuksen kautta saa paljon erilaisia työmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia verkostoitua.

Lukiolaiset arvioivat ammatillisen koulutuksen olevan lukiokoulutusta rennompaa ja joustavampaa, ja mahdollistavan nopean siirtymän työelämään ja keskittymisen tietyn alan opintoihin.

Perusopetuksen opinto-ohjaajilla on realistinen mielikuva ammatillisesta koulutuksesta, jossa he näkevät alojen moninaisuuden ja opintojen käytännönläheisyyden.

HR-päätäjät pitävät harjoittelujen kautta oppimista hyvänä asiana ja yleisesti ammatillista koulutusta hyvänä polkuna työelämään. Toisaalta he pohtivat, saavatko nuoret ammatillisesta koulutuksesta riittävästi tukea ja yksilöllistä ohjausta.

Mielikuvat lukiokoulutuksesta

Haastateltujen mielikuvat lukiokoulutuksesta ovat myös pääosin hyvät. Lukiokoulutus nähdään vahvasti yleissivistävänä ja jatkon kannalta hyödyllisenä koulutuksena.

9.-luokkalaiset ajattelevat lukiokoulutuksen enemmän opiskelua vaativana ja itsenäisyyttä edellyttävänä koulutuksena. Nuoret myös pohtivat, miten tulevat itse jaksamaan ja pärjäämään lukio-opinnoissa, jos sinne hakeutuvat.

9.-luokkalaisten vanhemmat pitävät lukiokoulutusta hyvänä vaihtoehtona sekä nuoren opiskelutaitojen kehittymisen että 3. asteen opintoihin valmentamisen kannalta. Vanhemmat myös arvelevat, että lukioikäinen on valmiimpi tekemään tulevaisuuttaan koskevia ratkaisuja kuin 9.-luokkalainen.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat mieltävät lukiokoulutuksen teoriapainotteiseksi ja tietokoneella

toteutettavaksi opiskeluksi, joka valmistaa tuleviin opintoihin.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat ajattelevat lukiokoulutuksen antavan hyvän pohjan seuraaviin opintoihin ja sopivan erityisesti sellaiselle opiskelijalle, joka kaipaa vielä lisää miettimisaikaa.

Lukiolaiset pitävät lukiokoulutusta työläänä ja vaativana, lukiossa opiskelevan tulee olla itsenäinen ja omatoiminen. Toisaalta opiskelijoiden nykyiset mielikuvat saattavat poiketa peruskoulun aikana muodostuneista mielikuvista, osa kokee lukio-opiskelun rankempana, osa helpompana.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat korostavat lukiokoulutuksen yleissivistävyyttä.

HR-päätäjät pitävät lukiota itsessään tärkeänä ja 3. asteen opinnoille olennaisena koulutuksena. Lukiolaiset mielletään toisaalta määrätietoisiksi ja toisaalta hieman epävarmoiksi, sillä suunnitelmat saattavat olla vielä auki.

Mielikuvat kaksoistutkinnosta (ammattillinen perustutkinto + ylioppilastutkinto)

Haastatellut ovat kaikki tietoisia kaksoistutkinnon mahdollisuudesta ja sitä pidetään hyvänä, mutta haastavana vaihtoehtona – varsinkin opintojen aikatauluttaminen ja päällekkäisyys nähdään haasteina.

9.-luokkalaiset ajattelevat, että kaksoistutkinnossa saa kummankin tutkinnon hyvät puolet. Toisaalta he arvelevat toteutuksen olevan melko työläs ja heidän on hieman hankala hahmottaa, miten suorittaminen käytännössä onnistuisi.

9.-luokkalaisten vanhemmat mieltävät kaksoistutkinnon liian työlääksi vaihtoehdoksi. He eivät ehkä omaa lastaan välttämättä siihen kannustaisi, mutta joka on kuitenkin hyvä pitää halukkaille avoimena vaihtoehtona.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat pitävät kaksoistutkintoa haastavana vaihtoehtona, mutta toisaalta he näkevät hyvänä puolena sen, että jos mieli muuttuu, on mahdollista valita kumpi suunta tahansa.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat näkevät kaksoistutkinnon erityisen hyödyllisenä, jos on aikeita jatkaa 3. asteen opintoihin, mutta he arvioivat, että se saattaa vaatia opiskelijalta vielä itsenäisempää ja suunnitelmallisempaa otetta.

Lukiolaisten vastauksissa pohditaan, miten onnistuu motivaation ylläpito molempiin tutkintoihin ja miten eri tutkintojen opintojen yhdistäminen käytännössä sujuu. Kaksoistutkintoa pidetään kuitenkin järkevänä vaihtoehtona, mutta sen epäillään olevan vielä rankempaa kuin lukiossa opiskelun.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat kertovat esittävänsä sitä yhtenä vaihtoehtona, mutta kokevat, että se ei juurikaan kiinnosta nuoria kaksoistutkinnon vaativuuden vuoksi.

HR-päätäjät pitävät kaksoistutkintoa monipuolisena, mutta vaativana tutkintona, joka ei sovellu jokaiselle.

Mielikuvat tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (TUVA) ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta (TELMA)

Haastateltujen mukaan nämä koulutukset ovat selvästi muita koulutuksia tuntemattomampia.

9.-luokkalaiset eivät juurikaan tunne koulutuksia, osa arvelee niiden liittyvän aiempaan kymppiluokkaan.

9.-luokkalaisten vanhemmat eivät oikeastaan tunne koulutuksia, mutta pitävät todella tärkeänä, että kaikille löytyy sopiva vaihtoehto ja tarvittaessa nuori saa tukea ja lisää aikaa ennen seuraavia opintoja.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat eivät tunteneet koulutuksia lainkaan tai muistivat vain kuulleensa lyhenteet.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat eivät tunteneet koulutuksia lainkaan.

Noin puolet haastatelluista lukiolaisista tunsivat näitä koulutuksia kuitenkin sen verran, että kommentoivat, että pitävät hyvänä, että vaihtoehtoja on paljon ja että voidaan varmistaa, ettei kukaan jää tyhjän päälle vaan pääsee etenemään.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat tietävät koulutukset, mutta heillekin on hieman epäselvää, miten koulutukset käytännössä järjestetään. Opinto-ohjaajien mukaan koulutuksiin ei ole ollut juurikaan hakijoita.

HR-päätäjät eivät oikein tunne koulutuksia, mutta pitävät ehdottoman tärkeänä, että vaihtoehtoja on ja että omaa suuntaa on mahdollista etsiä.

Ammatillisen koulutuksen vahvuudet ja heikkoudet 1/2

Haastateltavat pitävät ammatillisen koulutuksen vahvuuksina erityisesti keskittymistä tiettyyn alaan, käytännöllisyyttä ja harjoittelumahdollisuuksia sekä melko varmaa ja nopeaa työllistymistä.

Ammatillisen koulutuksen heikkouksina pidetään yhtä lailla keskittymistä tiettyyn alaan, oppimaan oppimisen taitojen vähyyttä ja hankalampaa etenemistä 3. asteen opintoihin.

9.-luokkalaiset pitävät vahvuuksina yhteen alaan keskittymistä, käytännöllistä osaamista ja nopeaa työelämään pääsyä. Heikkouksina he pitävät matalampaa yleissivistystä, rajallisempia tulevia opintomahdollisuuksia ja sitä, ettei välttämättä pääse niin korkeisiin asemiin työelämässä.

9.-luokkalaisten vanhemmat näkevät vahvuuksiksi käytännöllisen tavan opiskella ja varman työllistymisen. Heikkouksiksi he näkevät yhteen ammattiin valmistamisen, rajalliset mahdollisuudet uralla etenemiseen, opetuksen järjestämisen resurssit ja ammatillisten alojen heikon vetovoiman.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat pitävät vahvuuksina suoraa reittiä työelämään, kokeneita opettajia ja mahdollisuutta vaikuttaa omiin opintoihin. Heikkouksina he pitävät yleissivistävien opintojen puutetta ja sitä, että seuraaviin opintoihin voi olla hieman vaikeampaa jatkaa kuin lukiokoulutuksen käyneiden.

Ammatillisen koulutuksen vahvuudet ja heikkoudet 2/2

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat näkevät vahvuudeksi ammatin saamisen ja työkokemuksen kertymisen sekä sen, että ammatillinen koulutus kehittyy jatkuvasti. Heikkouksina pidetään nuorille tarjottavien yleissivistävien opintojen vähyyttä ja opiskelun helppoutta sekä aikuisille tarjottavien opintojen räätälöinnin rajallisuutta.

Aikuisopiskelijat näkevät ammatillisen koulutuksen haasteina myös opetuksen järjestämisen, kun opiskelijat tulevat erilaisista lähtökohdista ja taustoista. Toisaalta myös opettajien opetusvalmiuksissa ja opetusmateriaalien laadussa on jonkin verran eroja.

Lukiolaiset ajattelevat ammatillisen koulutuksen vahvuudeksi työssäoppimisen, alan opintoihin keskittymisen ja ammatin saamisen. Heikkouksina he pitävät mahdollisuuksien rajallisuutta alan vaihtamisessa. He myös arvelevat, että lukiossa taso on korkeampi.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat pitävät ammatillista koulutusta hyvänä vaihtoehtona ja sen vahvuuksina ammatin saamista, jatkokoulutusmahdollisuuksia ja pääsyä työelämään. Heikkouksina he pitävät resurssipulaa opetuksen järjestämisessä, vaikeutta tarjota opiskelijoille riittävästi tukea ja opiskelijoiden hakeutumista ammatilliseen koulutukseen vääristä syistä.

HR-päätäjät näkevät vahvuudeksi selvät ja monipuoliset alavaihtoehdot. Haasteeksi nähdään tarve järkeistä ammatillista koulutusta niin opintojen sisällön, keston ja työelämäyhteyden mukaan.

Ammatillisen koulutuksen ja sen opiskelijoiden maine 1/2

Haastateltavien mukaan ammatillisen koulutuksen ja sen opiskelijoiden maine on jonkin verran huonompi kuin lukiokoulutuksen, mutta vastaajat korostivat, että näin ei tulisi olla ja maine perustuu pitkälti sitkeisiin ja vanhentuneisiin mielikuviin.

Vastaajien mukaan ammatillisen koulutuksen maineessa ja arvostuksessa on eroa myös iän suhteen: vanhemmat ihmiset eivät välttämättä arvosta ammatillista koulutusta yhtä paljon kuin lukiota, kun taas nuoremmille ihmisille tärkeämpää saattaa olla itseä kiinnostavan ja itselle soveltuvan koulutusvaihtoehdon löytäminen.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskeleviin liittyvissä mielikuvissa näkyvät edelleen perusduuneihin ”jämätäminen”, ”amis-jonne”, ”nuuska huulessa tai rööki suussa”.

9.-luokkalaiset tiedostavat hyvin tämän ammatillisten koulutusten opiskelijoiden ja lukiolaisten maine-eron, mutta eivät itse ajattele, että toinen olisi toista parempi vaihtoehto.

9.-luokkalaisten vanhemmat pohtivat maineen riippuvan henkilöstä ja alasta, yleisesti ottaen he pitävät mainetta hieman heikkona.

Ammatillisen koulutuksen ja sen opiskelijoiden maine 2/2

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat ovat huomanneet, että maine on hyvin alapidonnainen, toisilla aloilla maine on parempi ja toisilla heikompi.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat arvioivat, että maine on parantunut, koulutusta arvostetaan enemmän työelämässä. Opiskelijat itse vaativat enemmän arvostusta ja järjestävät tämän takia esimerkiksi valmistujaisia.

Lukiolaiset kertovat, että lukiolaisten keskuudessa on tavallista ajatella, että ammatilliseen koulutukseen menevät ne, jotka eivät pääse lukiokoulutukseen tai jotka eivät jaksaa opiskella tai keskittyä niin ahkerasti. Lukio-opiskelijat saattavat vitsailla ”että lähtevät amikseen, kun eivät jaksaisi opiskella”.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat arvioivat maineen parantuneen, mutta toivovat sen parantuvan edelleen.

HR-päätäjät pitävät ammatillisen koulutuksen suorittaneiden mainetta hyvänä ja että arvostus on lisääntynyt. He kuitenkin näkevät, että ammatilliseen koulutukseen siirtyvistä saatetaan ajatella, etteivät nämä ole päässeet lukioon.

Ammatillisen koulutuksen soveltuvuus

Haastateltujen mukaan ammatillinen koulutus sopii monelle ikään, koulutustaustaan ja opintomenestykseen katsomatta. Tärkeintä on, että koulutukseen hakeva on kiinnostunut alasta ja motivoitunut opiskelemaan ja työskentelemään alalla.

9.-luokkalaiset ajattelevat, että ammatillinen koulutus soveltuu niille, jotka haluavat hyvän ja käytännöllisen ammatin ja joille sopii fyysinen työ ja käsillä tekeminen.

9.-luokkalaisten vanhemmat arvioivat, että ammatillinen koulutus sopii niille, jotka tietävät, mitä haluavat opiskella, mutta jotka eivät kaipaa haastavaa opiskelua.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat arvioivat ammatillisen koulutuksen soveltuvan niille, jotka tietävät mitä haluavat tehdä, ovat kiinnostuneita valitsemastaan alasta ja jotka haluavat suoraan töihin.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat näkevät soveltuvuuden muodostuvan sitä kautta, että opiskelija itse haluaa ammatilliseen koulutukseen ja on motivoitunut opiskelemaan alaa. He korostavat sitä, että kielitaidon tulee olla opintoihin riittävä.

Lukiolaiset arvioivat, että ammatillinen koulutus sopii niille, jotka tietävät, mitä haluavat työkseen tehdä, pitävät käytännöllisistä tehtävistä ja eivät välttämättä tähtää korkeakouluopintoihin.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat pitävät ammatillista koulutusta soveltuvana monelle, mutta erityisesti heille, joiden vahvuudet ovat enemmän käytännöllisellä, toiminnallisella puolella, ja joita kiinnostaa esimerkiksi yrittäjäyys.

HR-päätäjät pohtivat ammatillisen koulutuksen soveltuvan monelle, erityisesti heille, jotka haluavat päästä jo opinnoissaan kiinni käytännön tekemiseen ja työhön.

Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet 3. asteen koulutukseen 1/2

Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet korkeakouluopintoihin nähdään melko paljon heikompina kuin lukiokoulutuksen antamat valmiudet. Haastateltujen mukaan erityisesti se, että ammatillisessa koulutuksessa ei lueta ja kirjoiteta niin paljon, vaikeuttaa sekä korkeakouluopintoihin hakemista ja korkeakouluopiskelua. Vastaajat kuitenkin korostavat, ettei se tee niitä mahdottomiksi.

9.-luokkalaiset pitävät valmiuksia ammattikorkeakouluun hyvinä ja riittävinä, yliopistoon ei nähdä yhtä hyviä valmiuksia.

9.-luokkalaisten vanhemmat arvioivat, että samaa alaa on helppo jatkaa opiskelemaan ammattikorkeakouluun. Yliopistoon on vaikeampaa jatkaa, mutta se riippuu paljon opiskelijasta ja opiskelijan taustasta, että miten 3. asteen opinnot sujuvat.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat ajattelevat, että opintoja on hyvin mahdollista jatkaa, mutta ammattikorkeakoulu saattaa olla helpompi vaihtoehto kuin yliopisto.

Nuoret pohtivat myös, että lukiossa harjaannutaan paremmin esimerkiksi kirjoittamaan pitkiä tekstejä tai opettelemaan kieliä.

Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet 3. asteen koulutukseen 2/2

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat pitävät valmiuksia huomattavasti lukiokoulutusta heikompina, sillä opiskelutekniikkaa ei opiskella. Lisäksi he huomauttavat, että vaikuttaa olevan aloja, joiden opiskelijoiden ei toivota jatkavan 3. asteen koulutukseen vaan etenevän suoraan työelämään, koska aloilla on niin suuri pula työntekijöistä.

Aikuisopiskelijoiden mukaan koronan aiheuttamat opetusjärjestelyt ovat saattaneet heikentää koulutuksen antamia valmiuksia.

Lukiolaiset arvioivat, että ammattikorkeakouluun on paremmat valmiudet kuin yliopistoon. Valmiuksia pidetään melko hyvinä mutta hieman rajallisina.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat pitävät ammatillisen koulutuksen antamia valmiuksia paljon opiskelijasta itsestään riippuvaisena, mutta yleisellä tasolla akateemisia taitoja voisi enemmän kehittää valmiuksien parantamiseksi.

HR-päätäjät arvioivat, että valmiudet voivat olla lukiokoulutusta heikommalla tasolla, mutta he pitävät tärkeänä, että vaihtoehtoisia polkuja on tarjolla.

Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet työelämään 1/2

Haastatellut pitävät ammatillisen koulutuksen antamia valmiuksia työelämään hyvinä tai erittäin hyvinä. Ammatillisen koulutuksen suorittaneilla on vähintään perustaidot, joita on mahdollista syventää ja laajentaa työtä tehdessä.

Vastaajat kuitenkin korostavat, että on osin alasidonnaistakin, millaiset valmiudet koulutuksesta saa. Kun on kyse nuorista ja/tai uuden alan työntekijöistä, perehdytyksellä on merkittävä rooli sujuvassa työelämään siirtymisessä.

9.-luokkalaiset pitävät ammatillisen koulutuksen antamia valmiuksia oikein hyvinä. He eivät näe koulutuksen ja työelämän välillä kynnystä, vaan arvioivat, että työelämään on helppo siirtyä tutkinnon ja osaamisen myötä.

9.-luokkalaisten vanhemmat pohtivat, että perusvalmiudet ovat hyvät ja työelämään on matala kynnys siirtyä, mutta oppilaitosten ja alojen välillä voi olla eroja.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat arvioivat ammatillisen koulutuksen antavan pätevyyden ja harjoittelujen kautta hyvät valmiudet työelämään.

Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet työelämään 2/2

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat pitävät valmiuksia hyvänä, sillä koulutuksen aikana on kertynyt paljon osaamista ja suhteita, joiden avulla voi päästä kiinni työelämään, kummankin kehittäminen vaatii kuitenkin omaa aktiivisuutta.

Lukiolaiset arvioivat yhtä lailla, että ammatillinen koulutus antaa hyvät valmiudet työelämään, kun on jo konkreettista osaamista ja ehkä työkokemustakin. Samalla he pohtivat, että ammatillisen koulutuksen suorittaneilla ei välttämättä ole yhtä hyvät etenemismahdollisuudet kuin lukion ja korkeakoulutuksen käyneillä.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat ajattelevat valmiudet toisaalta hyviksi ja työelämään riittäviksi. Toisaalta he ajattelevat työelämässä tapahtuvan oppimisen ja lisäkoulutautumisen välttämättömiksi.

HR-päätäjät arvioivat, että perusvalmiudet ovat hyvät, toisaalta työelämässä osaaminen syvenee ja laajenee ja ammattitaidon ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa oppimista.

Lukiokoulutuksen vahvuudet ja heikkoudet 1/2

Haastateltujen mukaan lukiokoulutuksen vahvuudet liittyvät erityisesti sen yleissivistävyyteen, opiskeltavien aiheiden laaja-alaisuuteen, korkeakouluopintoja mahdollistaviin opiskelutaitoihin ja siihen, että tulevaisuudessa kaikki vaihtoehdot ovat mahdollisia.

Lukiokoulutuksen heikkoudet sen sijaan liittyvät haastateltujen mukaan teoriapainotteisuuteen, käytännöllisten taitojen vähyyteen ja verrattain suureen työmäärään, joka täytyy valmistuakseen tehdä.

9.-luokkalaiset pitävät vahvuutena sitä, että lukiossa oppii laajasti eri asioita, mutta heikkoutena, että näiden eri asioiden opiskelu voi olla hyvinkin kuormittavaa.

9.-luokkalaisten vanhemmat arvioivat vahvuuksiksi lukion yleissivistävyyden, oman ajattelun kehittymisen ja sen, että opintojen sisältöön on mahdollista vaikuttaa. Heikkouksiksi puolestaan listataan lisäajan näennäisyys, koska valintoja pitää tehdä jo opintojen alussa sekä valintojen rajallisuus, koska pakollisia opintoja on melko paljon. Heikkous on myös se, ettei työelämään ole selvää yhteyttä.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat näkevät lukiokoulutuksen vahvuuksiksi lisäajan tulevaisuuden pohtimiseen, korkeakouluun valmentamisen ja mahdollisuudet parempaan palkkaan korkeakoulutuksen myötä.

Lukiokoulutuksen vahvuudet ja heikkoudet 2/2

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat arvioivat lukiokoulutuksen vahvuudeksi 3. asteen opintoihin valmistamisen. Heikkous on taas se, ettei lukio vielä valmista mihinkään, mutta siitä huolimatta valintoja täytyy tehdä jo melko aikaisessa vaiheessa.

Lukiolaiset pitävät vahvuuksina oppimisen monipuolisuutta ja tulevaisuuden mahdollisuuksien kirjoa, ja heikkoutena sitä, että lukiokoulutus vie paljon voimia ja lukiolaisiin kohdistuu paljon paineita ja odotuksia. Lukiolaisten odotetaan esimerkiksi tietävän melko nopeasti, miten he haluavat opintojaan painottaa ja kilpailu korkeakouluopintoihin pyrkiessä on kovaa.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat pitävät vahvuuksina opiskeltavien aiheiden monipuolisuutta, hyviä jatko-opintomahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä. Heikkouksia ovat suuri työmäärä, riskiä uupua opinnoissa ja valintojen tekeminen opintojen aikaisessa vaiheessa.

HR-päätäjät näkevät vahvuuksiksi opiskelutaitojen kehittymisen ja laaja-alaisten tietojen saamisen. Heikkouksiksi nähdään konkretian puute ja se, että lukiokoulutus ei valmista varsinaisesti muuhun kuin seuraaviin opintoihin.

Lukiokoulutuksen ja sen opiskelijoiden maine 1/2

Haastateltujen mielestä lukiokoulutuksen ja sen opiskelijoiden maine on ammatillista koulutusta jonkin verran parempi.

Tässäkin yhteydessä iällä nähdään olevan merkitystä: vanhemmat ihmiset arvostavat lukiokoulutusta ja näkevät sen tulevaisuuteen panostamisena.

Kuten ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin, niin myös lukiolaisiin liittyy mielikuvia esimerkiksi "hiket ja nörtit". Toisaalta muitakin jakoja saattaa olla, sillä joidenkin vastaajien mukaan tyttöjen oletetaan edelleen menevän lukioon poikia yleisemmin, myös Etelä-Suomessa asuvien saatetaan olettaa menevän todennäköisemmin lukioon muita enemmän.

9.-luokkalaiset pohtivat, että lukiokoulutusta arvostetaan ammatillista tutkintoa enemmän ja että lukio-opiskelijoilla on hieman positiivisempi maine kuin ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla.

9.-luokkalaisten vanhemmat arvioivat, että lukiokoulutuksen maine on ollut aina hyvä ja koulutusta on arvostettu, media vaikuttaa kuitenkin ylläpitävän kuilua eri lukioiden välillä.

Lukiokoulutuksen ja sen opiskelijoiden maine 2/2

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat pitävät lukio-opiskelijoita sellaisina, että he pitävät lukemisesta ja kirjoittamisesta ja että he tietävät paljon asioista.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat eivät ajattele lukiolla tai sen opiskelijoilla olevan erityistä mainetta. Heidän mielestään yleisesti ajatellaan, että tärkeämpää on opiskella jotain kuin opiskella jotain tiettyä koulutusta.

Lukiolaiset pitävät lukiokoulutuksen mainetta hyvänä tai erittäin hyvänä ja arvostettuna koulutuksena.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat arvioivat maineen hyväksi ja sellaiseksi, että lukiokoulutuksessa olevat ovat valmiita panostamaan opiskeluun. Opinto-ohjaajien mukaan lukiokoulutus saattaa olla monelle helpompi valinta, koska sitä ei tarvitse yhtä lailla perustella kuin ammatillista koulutusta.

HR-päätäjät pitävät lukiokoulutuksen mainetta hyvänä ja osin jopa liian hyvänä. Se koetaan sellaisena, että lukiokoulutukseen kannattaa hakea, jos on vähänkään epävarma, mitä haluaa jatkossa tehdä.

Lukiokoulutuksen soveltuvuus 1/2

Haastatellut pohtivat lukiokoulutuksen soveltuvan monelle, mutta erityisesti sellaisille, jotka pitävät teoriapainotteisuudesta, ja jotka eivät vielä tiedä tarkasti, mitä haluavat työkseen tehdä, tai joille on hyvin selvää, että haluavat jollekin tietylle korkeakoulualalle opiskelemaan.

9.-luokkalaiset arvioivat lukion sopivan niille, jotka oppivat lukemalla ja jotka ovat valmiita käyttämään paljon aikaa opiskeluun. Osa epäilee, että vapaa-aikaa on merkittävästi vähemmän kuin yläkoulussa.

9.-luokkalaisten vanhemmat pitävät lukiokoulutusta soveltuvana niille, jotka omaksuvat tietoa helposti ja jaksavat opiskella, ja jotka kestävät opiskeluun liittyvää stressiä.

Ammatillisen koulutuksen nuorten opiskelijoiden mukaan lukiokoulutus soveltuu niille, jotka eivät vielä tiedä, mihin haluavat suuntautua ja jotka mahdollisesti haluavat jatkaa opintoja 3. asteella tai opiskella sellaista alaa, mitä ei voi opiskella ammatillisessa oppilaitoksessa.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijoiden mukaan lukiokoulutus sopii kunnianhimoisille ja ahkerille ihmisille, jotka tähtäävät ei niin käytännönläheisille aloille.

Lukiolaiset painottavat, että opiskelijoiden tulee olla motivoituneita ja valmiita tekemään töitä oppiakseen.

Lukiokoulutuksen soveltuvuus 2/2

Perusopetuksen opinto-ohjaajien mukaan lukiokoulutus soveltuu opiskeluun sitoutuneille ja pitkäjänteisille ihmisille, joilla on suunnitelma 3. asteen opinnoista tai jotka pohtivat 3. asteen opintoja.

HR-päätäjät pohtivat lukiokoulutuksen soveltuvan ihmisille, jotka jaksavat opiskella ja jotka omaksuvat tietoa melko helposti. Toisaalta ne näkevät sen soveltuvan myös niille, jotka tarvitsevat lisää harkinta-aikaa tulevaisuuden suunnitelmien hahmottamiseen.

Lukiokoulutuksen antamat valmiudet 3. asteen koulutukseen

Haastateltujen mukaan lukiokoulutus antaa valtavan hyvät valmiudet korkeakouluopintoihin.

9.-luokkalaiset arvioivat, että on hyvät valmiudet, jos on pärjännyt lukio-opinnoissa hyvin ja on onnistunut yo-kirjoituksissa.

9.-luokkalaisten vanhempien mukaan lukiokoulutus antaa todella hyvät valmiudet, mutta kilpailu sisäänpääsystä on kovaa, joten 3. asteen opintoihin voi silti olla hankalaa päästä.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat arvioivat, että hyvällä ylioppilastodistuksella voi päästä suoraankin opiskelemaan, mutta että hyvät opiskelutaidot auttavat muutenkin 3. asteen koulutukseen hakemisessa ja niissä opiskelussa.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat arvioivat lukiokoulutuksen antamat valmiudet paremmiksi kuin ammatillisen koulutuksen antamat.

Lukiolaiset painottavat, että lukiossa oppii opiskelemaan, mikä auttaa merkittävästi 3. asteen opinnoissa. Myös arvosanoillakin on merkitystä siinä, kuinka hyvät valmiudet saa.

Perusopetuksen opinto-ohjaajien mukaan lukiokoulutus antaa hyvät valmiudet ja ammatillista koulutusta paremmat, sillä lukio-opiskelu luo pohjaa korkeakouluopiskelulle.

HR-päätäjät uskovat, että lukiokoulutus antaa erittäin hyvät valmiudet 3. asteen opintoihin.

Lukiokoulutuksen antamat valmiudet työelämään

Haastateltujen mukaan lukiokoulutus antaa ammatillista koulutusta selvästi heikommät valmiudet työelämään, ja lukiokoulutus nähdäänkin yleisesti vain askeleena kohti seuraavia opintoja.

9.-luokkalaiset pohtivat, että lukiokoulutus ei oikeastaan anna valmiuksia työelämään tai jos antaa, ne tunnustetaan ja tunnustetaan vasta seuraavien opintojen aikana tai niiden päätyttyä.

9.-luokkalaisten vanhemmat ajattelevat, että lukiokoulutus ei oikeastaan anna minkäänlaisia valmiuksia työelämään, vaan ohjaavat 3. asteen opintoihin.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat arvioivat, että lukion käyneillä ei vielä ole valmiuksia työelämään tai valmiudet ovat heikot verrattuna ammatillisen koulutuksen suorittaneisiin. Toisaalta heillä voi olla henkilökohtaisia valmiuksia esimerkiksi kieliopintojen tai kesätöiden kautta.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat näkevät työelämävalmiudet heikkoina.

Lukiolaiset arvioivat, että lukiokoulutuksella voi saada töitä esimerkiksi kaupoista, pikaruokaravintoloista, pankeista tai kouluista sijaisina, mutta että suoraan työelämään lukiokoulutus ei varsinaisesti valmista, vaan seuraaviin opintoihin.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat pohtivat, että vaikka lukiokoulutus ei valmista suoraan työelämään, antaa se kuitenkin osviittaa siitä, että opiskelijalla on taitoja ohjata omaa toimintansa ja soveltaa omaksumiaan tietoja ja taitoja.

HR-päätäjien mukaan lukiokoulutus ei anna juurikaan valmiuksia suoraan työelämään, mutta he korostavat, että useita töitä voi tehdä myös ilman koulutusta. Myös työssä on mahdollista oppia ja edetä sillä tavalla.

Tiedonsaanti ammatillisesta koulutuksesta

Haastateltujen mukaan tietoa ammatillisesta koulutuksesta saa monesta lähteestä, kuten opinto-ohjaajien tunneilta, nettisivuilta, perheeltä ja ystäviltä sekä sosiaalisesta mediasta.

Joidenkin vastaajien mukaan esimerkiksi poikkeusajat ovat vaikuttaneet siihen, että vierailuja eri oppilaitoksiin ei ole voitu järjestää.

9.-luokkalaiset ovat saaneet paljon tietoa ammatillisesta koulutuksesta erilaisten kanavien kautta, joista tärkeimmät ovat koulu, opinto-ohjaus, vanhemmat, sisarukset ja muut läheiset, kaverit ja sosiaalinen media.

9.-luokkalaisten vanhemmat kertovat itse etsineensä tietoa ja kuulleensa lapsiltaan, mitä koulussa on kerrottu. Osa on lisäksi saanut tietoa omien verkostojensa kautta.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat ovat saaneet tietoa lähinnä opinto-ohjaajalta, kavereilta ja mainoksista.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat kertovat saaneensa tietoa eri verkkosivuilta, kavereilta, sosiaalisesta mediasta ja uravalmentajalta.

Lukiolaiset kertovat, että ovat saaneet tietoa opinto-ohjauksen kautta eri vaihtoehdoista, mutta että tieto olisi voinut olla vielä konkreettisempaa.

Perusopetuksen opinto-ohjaajilla on paljon mahdollisuuksia saada ja etsiä tietoa ammatillisesta koulutuksesta, heillä on myös hyvät verkostot, joiden kautta tietoa saadaan. Haasteena on kuitenkin ammatillisen koulutuksen alojen kirjo, tieto ei välttämättä ole yhtä kattavaa ja selkeää kaikilta aloilta.

HR-päätäjät ovat saaneet paljon tietoa oppilaitosyhteistyön kautta.

Tiedonsaanti lukiokoulutuksesta

Haastateltujen mukaan tietoa lukiokoulutuksesta saa yhtä lailla monesta lähteestä, kuten opinto-ohjaajien tunneilta, nettisivuilta, perheeltä ja ystäviltä sekä sosiaalisesta mediasta.

9.-luokkalaiset kertovat, että he ovat saaneet jonkin verran tietoa opinto-ohjauksesta, mutta kuitenkin enemmän sisaruksilta, kavereilta ja vanhemmilta. Nuorten mukaan lukiot eivät juurikaan mainosta tai markkinoi itseään.

9.-luokkalaisten vanhemmat ovat saaneet melko vähän tietoa lukio-opinnoista ja tiedonsaanti onkin ollut aika lailla oman aktiivisuuden varassa.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat kertovat saaneensa tietoa opinto-ohjaajalta ja saaneensa tunneilta oikeastaan paremman kuvan lukiokoulutuksesta kuin ammatillisesta koulutuksesta.

Lukiolaiset kertovat, että ovat saaneet tietoa opinto-ohjauksen kautta eri vaihtoehdoista, mutta että tieto olisi voinut olla vielä konkreettisempaa.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat kertovat, että heillä on hyvät ja selkeät tiedot lukiokoulutuksesta. Opiskelijoille tieto ei välttämättä välity samalla tavalla kuin ammatillisesta koulutuksesta, sillä lukiot eivät viesti yhtä aktiivisesti kuin ammatilliset oppilaitokset.

HR-päätäjät kokevat, että he eivät ole saaneet lukiokoulutuksesta tietoa yhtä monipuolisesti kuin ammatillisesta koulutuksesta.

Kiinnostavat ja ei-kiinnostavat ammatit ja alat (kaikki kohderyhmät)

Kiinnostavana pidetyt alat:

- Sosiaali- ja terveysala
- Liiketoimintaan liittyvät alat
- Kasvatus- ja ohjausala
- Lääketiede
- Opettaja
- Insinööritieteet
- Koodaus
- IT-ala
- Sähköala
- Rakennusala
- Media-ala
- Peliala
- Kauppatiede
- Poliisi
- Oikeustiede
- Arkkitehti
- Lähihoitaja
- Logistiikka-ala
- Hyväpalkkaiset alat
- Myyjä
- Someen liittyvät ammatit

Ei-kiinnostavana pidetyt alat:

- Rakennusala
- Sosiaali- ja terveysala
- LVI-ala
- Perinteiset ammatillisen koulutuksen alat
- Puuala
- Turva-ala
- Pienipalkkaiset alat
- Sairaanhoido
- Siivousala
- Hotelli- ja ravintola-ala
- Hoitoala
- Kuljetusala
- Matkailuala
- Hitsaaja
- Taidealat
- Elintarvikeala
- Puhtaanapitoala
- Ravintola-ala
- Bussin- ja taksinkuljettaja
- Raskaat työt
- Likaiset työt

Yhteenveto

Yhteenveto 1/2

- Haastateltujen mielikuvat eri koulutusvaihtoehdoista ovat positiivisia ja samansuuntaisia. Vastaajat pitävät hyvin tärkeänä, että erilaisia vaihtoehtoja on, ja että jokaiselle löytyy sopiva koulutuspolku.
- Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen vahvuudet ja heikkoudet nähdään lähes vastakkaisina. Ne tekijät, joita pidetään ammatillisen koulutuksen vahvuuksina, pidetään lukiokoulutuksen heikkouksina ja päinvastoin.
- Kaksoistutkinnosta ajatellaan saatavan kummankin koulutuksen hyvät puolet, mutta käytännön toteutusta pidetään hyvin työläänä ja sellaisena, jota saattaa olla vaikea suositella nuorelle tai ohjattavalle.
- Haastateltujen mukaan ammatillisen koulutuksen maine on lukiokoulutusta heikompi. Osa vastaajista näkee kummankin maineen lähentyneen toista, lukiokoulutuksen maine on hieman laskenut ja ammatillisen koulutuksen maine on hieman noussut.
- Eri koulutusvaihtoehtojen soveltuvuutta arvioidessaan vastaajat nojaavat perinteisiin mielikuviin eli ammatillinen koulutus soveltuu heille, jotka tietävät mitä aikovat jatkossa tehdä, ja jotka ovat "tekijäihmisiä". Lukiokoulutus puolestaan sopii heille, jotka eivät vielä tiedä, mitä aikovat tehdä, ja jotka ovat enemmän "lukijaihmisiä".
- Haastatellut ovat yhtä mieltä siitä, että ammatillinen koulutus antaa paremmat valmiudet työelämään ja lukiokoulutus 3. asteen opintoihin. He kuitenkin tiedostavat, että yksilöiden väliset erot ovat suuria ja että kummankin koulutusvaihtoehdon kautta on mahdollista edetä koulutuspolulla ja työelämässä.

Yhteenveto 2/2

- Tietoa koulutusvaihtoehdoista vastaajat saavat monista lähteistä, joista peruskoulun rooli on usein keskeisin. Kohderyhmistä 9.-luokkalaisten vanhemmat toivovat erityisesti saavansa enemmän tietoa suoraan koululta.
- Haastatellut pitävät tärkeänä, ettei opinto-ohjauksessa painoteta sen enempää lukiota kuin ammatillista koulutustakaan. Lukioiden toivotaan kertovan enemmän itsestään, tässä ammatilliset oppilaitokset näyttävät olevan edellä.
- Vastaajien mukaan erityisen arvokasta ja toivottua tietoa on suoraan oppilaitosten opiskelijoilta itseltään saatu tieto. Huomionarvoista on, että nuoret toivovat tietoa toisilta nuorilta ja aikuisopiskelijat muilta aikuisopiskelijoilta.
- Esimerkiksi lyhyet videot ja muut koosteet opiskelijan tyypillisestä päivästä, opettajista ja oppilaitoksen tiloista ovat tervetulleita.
- Kiinnostavissa ja ei-kiinnostavissa aloissa ja ammateissa näkyy vahvasti yhteiskunnallinen keskustelu, koska sen perusteella haastateltavat arvioivat, millaista alalla työskentely on ja miten muut arvostavat sitä.
- Raskaat, likaiset ja pienipalkkaiset alat ja työt nähdään herkästi ei niin kiinnostavina, kun taas monipuoliset, arvostetut ja hyväpalkkaiset alat nähdään kiinnostavina.
- Tärkeintä haastateltujen mielestä on kuitenkin löytää itselle kiinnostava ja soveltuva ala ja jatkaa oppimista työssä ja vapaa-ajalla.

Kiitos mielenkiinnosta!

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

INNOLINK